

UNDERSTANDING VALUES

VALUE (*Halaga*)

- refers to what is good, what one prizes or what is worthwhile.

(- *tumutukoy sa kung ano ang mabuti, ano ang pinahahalagahan o kung ano ang kapaki-pakinabang*)

MORAL VALUE

- refers to those truths or principles which one holds because they guide us to behave and act in an upright and good way.

(- *tumutukoy sa mga katotohanan o mga prinsipyo na pinanghahawakan ng isang tao dahil sila ang gumagabay sa atin na kilos sa isang matuwid at mabuting paraan*)

- They are so important to man that one should exert extreme effort and care to be able to pursue and uphold them even if one may not feel like it or even if others do not follow them.

(- *Sila ay mahalaga sa tao kaya dapat pagtugunan ng matinding pagsisikap at pag-aalaga upang makapagpatuloy at mapatibay ang mga ito kahit may ibang hindi gusto nito o kahit na ang iba ay hindi sumusunod nito.*)

THE SIX CORE MORAL VALUES

The six core moral values by which man has to live by are:

1. LOVE OF GOD (*PAGMAMAHAL NG DIYOS*)

– since God is supreme Truth and Good, the ultimate goal of his spiritual powers.

(- *dahil ang Diyos ay pinaka makatotohanan at mahusay, ang tunay na layunin ng espirituwal na kapangyarihan ng tao.*)

2. RESPECT FOR LIFE AND LOVE FOR OTHERS

(*PAGGALANG SA BUHAY AT PAGMAMAHAL PARA SA IBA*)

– since man has to live with other beings and other persons bear great dignity above other things.

(- *dahil ang tao ay nabubuhay kasama ang iba pang nilalang at ang ibang tao ay may matinding kinalaman sa kahalagahan ng iba pang bagay.*)

3. RESPECT FOR AUTHORITY (*PAGGALANG SA KARAPATAN*)

– since man lives in a society and any society needs authority to exist for development to take place.

(- *dahil ang tao ay nabubuhay sa isang lipunan at kahit anumang lipunan ay nangangailangan na may karapatan para umunlad ang lugar.*)

4. **RESPECT FOR THE TRUTH** (PAGGALANG SA KATOTOHANAN)

– since his intellect and powers of speech were meant to know the truth and convey it to others.

(- dahil ang karunungan at kapangyarihan ng pananalita ng tao ay sadyang alam ang katotohanan at ibatid ang kahulugan nito sa iba.)

5. **RESPECT FOR THE DIGNITY OF HUMAN SEXUALITY**

(PAGGALANG SA DIGNIDAD NG SEKSWALIDAD NG TAO)

– since man is a being with sexuality.

(- dahil ang tao ay may sekswalidad.)

6. **RESPONSIBLE DOMINION OVER MATERIAL THINGS**

(PAGIGING RESPONSABLE SA MGA MATERYAL NA BAGAY)

– since man has bodily needs and has to consider also the bodily needs of others.

(- dahil ang tao ay may pangangailangan sa katawan at dapat isaalang-alang din ang katawang pangangailangan ng iba.)

These **Six Core Moral Values** are based on an understanding of man's nature, of what is good for him since he is a creature made of human body and soul at the same time a creature that has to live with others.

(Itong Six Core Moral Values ay batay sa isang pag-unawa sa kalikasan ng tao, ng kung ano ang mabuti para sa kanya dahil siya ay isang nilalang na gawa sa katawan at kaluluwa ganun din ang isang nilalang na dapat mabuhay sa iba.)

The **Core Moral Values** can also be called **NATURAL Moral Law** because it is natural for all men to know them. It follows then that Values are **Universal, Eternal and Objective**.

(Ang Core Moral Values maaari ding tinatawag na Natural Moral Law dahil ito ay natural na para sa lahat ng mga tao na malaman ang mga ito.)

• **UNIVERSAL VALUES**

– Moral Values such as sincerity, honesty, loyalty because they can be known and thus acquired by any person, whether rich or poor, old or young, intelligent or less-gifted, as long as he exerts real effort.

(- Moral Values tulad ng Pagkatotoo, Pagkamarangal, Pagkamatapat dahil sila ay nakikilala at sa gayon ay naku kuha sa ng anumang tao, maging mayaman o mahirap, matanda o bata, matalino o mas mababa-likas na matalino, basta pinagtugunan ng matinding pagsisikap.)

- **ETERNAL VALUES**

– they are written in men's hearts as what is good for him and since human nature will be the same today as it will be centuries from now, what will be good for him will continue to be the same and will last till the end of time.

(- ito ay nakasulat na sa puso ng mga tao kung ano ang mabuti para sa kanya at dahil ang kalikasan ng tao ay pareho lang ngayun at sa mga susunod pang mga siglo mula ngayon, kung ano ang makakabuti para sa tao ay magiging ganun parin hanggang sa katapusan ng panahon.)

- **OBJECTIVE VALUES**

– they are based in what God expects from man and this is what will be good for him. They cannot be changed according to man's opinion or feeling.

(- ito ay batay sa kung ano ang inaasahan ng Diyos mula sa tao at ito ay kung ano ang magiging mabuti para sa kanya. Hindi nila maaaring baguhin ayon sa opinyon ng tao o pakiramdam.)

VALUES, VIRTUES AND FILIPINO TRAITS

VALUES

– are good acts or principles which guide us to behave properly and well.

(- ang mga magagandang gawain o prinsipyo na gabay sa atin na kumilos ng maayos at mahusay.)

VIRTUES

– are values which are habitually practiced and done for good motives.

(- mga halaga na kung saan ay lagging sinasanay at ginagawa para sa mabuting motibo.)

- **HUMAN VIRTUES**

- are those good habits which can be acquired by repeated acts.

- *Fortitude, Patience, Order* are acquired virtues.

- (- *ay ang mga mabuting mga gawi na maaaring nakuha sa pamamagitan ng paulit-ulit na gawa.*)

- (- *Katatagan ng Loob, Pagtitiis, Order ay nakukuha sa virtues.*)

- **SUPERNATURAL VIRTUES**

- are infused into the soul by God.

- *Divine Faith, Hope and Charity* are gifts from God.

- (- *ay sinalin sa kaluluwa sa pamamagitan ng Dios.*)

- (- *Divine Faith, Hope at Charity ay regalo mula sa Diyos.*)

CHIEF MORAL VIRTUES:

1. Prudence (*Timpi*)

2. Justice (*Hustisya*)

3. Fortitude (*Katatagan ng Loob*)

4. Temperance (*Pagpipigil*)

VICE (BISYO)

– is a bad habit. It is a habitual lack of virtues. It opposed to virtue either by defect or excess.

(- *ay isang masamang ugali. Ito ay isang kinagawian kakulangan ng virtues. Ito ay tutol sa pagkamatuwid alinman sa depekto o labis.*)

Virtues are formed by effort and frequent practise. They don't just happen they are formed in order to help man cope or meet the challenges of life.

(*Virtues ay nabuo sa pamamagitan ng pagsisikap at madalas na pagsasanay. Hindi lang ito kusang nangyayari sila ay binuo upang makatulong sa tao makayanan o matugunan ang mga hamon ng buhay.*)

THE ENEMIES OF VIRTUE

1. **CONCUPISCENCE** – there are 3 Concupiscence of the Man:

- **Concupiscence of the Flesh** – when they give in to a disorderly desire for wealth.
(- *kapag hinayaan mo ang iyong sarili sa isang masamang pagnanais sa yaman.*)

- **Concupiscence of the Flesh** – those who get corrupted for sensual pleasures.
(- *mga taong nasisira sa pangkatawan kasiyahan.*)

- **Pride of Life** – those who lust for power at all cost and who are willing to throw all moral principles overboard to get positions they covet or to keep themselves in power.

(- mga taong sakim sa kapangyarihan na handang itiwag ang lahat ng prinsipyong moral upang makakuha ng mga posisyon o upang mapanatili ang kanilang sarili sa kapangyarihan.)

2. **RATIONALIZATION** – people become masters at justifying their actions.

(-ang mga tao ay nagiging Amo sa pangangatwiran ng kanilang mga aksyon.)

3. **GIVING IN TO OCCASIONS OF EVIL** – a person who is not determined to avoid these occasions will easily succumb to the attraction and will justify his or her misdeed.

(-ang tao na hindi determinado na maiwasan ang mga okasyong ito ay madaling sumuko sa pang-akit at pinapawalang-sala ang kanyang masasamang gawa.)

THREE STEPS IN THE DEVELOPMENT OF VIRTUES

First Step:

Knowledge of Self (Kaalaman sa Sarili)

One must learn to step back and look at oneself as objectively as possible. This requires daily, sincere and unflinching reflection and self-examination.

(Dapat matutoa ng tao na magpakumbaba at tingnan ang sarili. Ito ay kinakailangan araw-araw, matapat at matatag paggunita at pagsusuri sa sarili.)

For Self-examination it is enough to ask oneself three simple questions:

(Para sa sariling-pagsusuri ito ay sapat na upang tanungin ang sarili sa tatlong simpleng mga katanungan:)

1. What good thing did I do today?
(Anong magandang bagay ang ginawa ko ngayon?)
2. What did I do badly?
(Ano ang ginawa ko na masama?)
3. What can I do better tomorrow?
(Ano ang maaari kong gawing mas mahusay bukas?)

This three-minute-a-day exercise will help a person identify areas of improvement in his character or conduct.

(Ito ng tatlong-minuto sa isang araw na ehersisyo ay makakatulong sa isang tao na malaman kung saan kailangan na mapabuti ang kanyang karakter o mga kilos.)

Second Step:

Making Resolutions

These resolutions manifest one's willingness and commitment to transform the values one believes in into virtues. Personal resolutions have to be S-M-A-R-T

(Itong pagpasyang magbago ay pinapahaygg ang kagustuhan at pangako na baguhin ang mga pinaniniwalaan para maging virtues. Ang personal na pagbabago ay dapat S-M-A-R-T)

S – specific (*tiyak*)

M – measurable (*masusukat*)

A – attainable (*maaaring makamit*)

R – relevant (*kaugnay*)

T – time-bound (*may hangganan*)

Third Step:

Carrying Out the Resolutions

One has drawn up as a result of one's self-examination. This effort is crucial to the attainment of the overall objective of forming good habits and up-rooting undesirable ones.

(Dapat mayroong resulta ang sariling pagsusuri na ginawa. Ang pagsisikap na ito ay mahalaga sa pagkamit ng mga pangkalahatang layunin sapagbuo ng magandang gawi at baguhin ang mga hindi kanais-nais.)

PRACTICAL TIPS ON DEVELOPING VIRTUES

- Once one has discovered one's undesirable habits and dispositions through sincere self-assessment, one should begin acting in the opposite manner despite difficulties.
(Kapag natuklasan na ang sarili ay may hindi kanais-nais na gawi at disposisyon sa pamamagitan ng matapat na sariling pagtatasa, dapat magsimula na gawin ang kasalungat na paraan sa kabila ng kahirapan.)
- One should firmly resolve never to do acts or give in to occasions that could lead to the development of an undesirable tendency, attitude, or habit.
(Dapat maging matatag sa kapasiyahan na hindi kailanman na gawin o bumigay sa okasyon na maaaring humantong sa pagbuo ng isang hindi kanais-nais ugali, saloobin, o kagawian.)
- One should welcome and take advantage of all occasions for the practice of specific virtues.
(Dapat malugod na tanggapin at samantalahin ng lahat ng okasyon para sa pagsasanay ng mga tiyak na virtues.)

- One needs not to look or wait for extraordinary situations in which one can practice the virtues or good habits one desires to acquire. The most effective and realistic way of developing these virtues is through their diligent practice in the fulfilment of one's ordinary duties.

(Hindi na kailangang maghintay pa sa mga pangkaraniwang sitwasyon na mapagsanay ang virtues o magandang gawi na hinahangad na makamit. Ang pinaka-epektibong at makatotohanan na paraan ng pagbuo ng mga virtues ay sa pamamagitan ng kanilang masigasig na pagsasanay sa katuparan ng isang ordinaryong tungkulin.)

VIRTUES HAVE TO BE ACCORDING TO RIGHT REASON: CONSCIENCE AND MORALITY

Good acts or virtuous acts lead man to his true end, bad acts or vices lead him away from it.

(Ang magandang gawain o mababait na gawi ay sa dalisay na hangganan ang patutunguhan, ang masamang gawa o bisyo ay napapalayo mula nito.)

CONSCIENCE (KONSENSYA)

– is the practical judgement of reason that one makes on the goodness or badness of one's thoughts, work, and action

(- ay ang praktikal na paghuhukom ng mga katwiran na ginagawa ng tao maging sa kabutihan o kasamaan ng isang saloobin, trabaho, at aksyon)

- it is the act of reasoning out the right and wrong of a situation before choosing what to do, it is the judgement which is the conclusion of that act of reasoning.

(- Ito ay ang pangangatwiran ng tama at mali sa isang sitwasyon bago pumili kung ano ang gagawin, ito ay ang paghuhukom na kung ano ang pasya sa ginawang pangangatwiran.)

MORALITY (MORALIDAD)

– is the goodness or badness of an act
(- ay ang kabutihan o kasamaan ng isang gawa)

After action, conscience is a judgement of approval or disapproval.
(Pagkatapos ng aksyon, ang konsiyensya ay ang paghatol ng pag-apruba o hindi pag-apruba.)

Now it is very important to have a well formed or true conscience, that is, one which judges as good that which is really good and as bad that which is really evil and this is based on the Core values. Otherwise, one will have a badly formed or erroneous conscience.

(Ngayon mahalaga na mayroon ng isang mahusay na pagbuo o tunay na konsiyensya, iyon ay, ang paghukom na ito ay mabuti ay tunay namabuti at ang masama ay tunay na masama at ito ay batay sa Core Values. Kung hindi, ito ay magkakabuo ng masama o maling kaisipan.)

COMMON FILIPINO TRAITS

Traits are different from values because values are ALWAYS good. Traits on the other hand, are ways of behaving that may be GOOD, BAD or INDIFFERENT.

(Ang Kaugalian ay naiiba mula sa Values dahil ang Values ay palaging mabuti. Ang Kaugalian naman ay ang mga paraan ng pag-asal na maaaring Mabuti, Masama o Walang Malasakit.)

LIST OF SOME COMMON FILIPINO TRAITS:

A. GOOD FILIPINO TRAITS

1. Loyalty or Sincerity (Katapatan)
2. Concern (Malasakit)
3. Spirit of Cooperation (Bayanihan)
4. Sense of Propriety (Delicadeza)
5. Palabra de Honor (Word of Honor)

B. BAD FILIPINO TRAITS

1. Envy (Inggit)
2. Short lived Enthusiasm (Ningas Cogon)
3. Tomorrow (Mañana habit)
4. Acceptance of something barely good enough (Puwede na)
5. Procrastination (Saka na)
6. Excessive Self-love (Amor propio)
7. Come what may attitude (Bahala na)

C. AMBIVALENT FILIPINO TRAITS

1. Smooth interpersonal relationships (Pakikisama)
2. Debt of gratitude (Utang ng Loob)
3. Shame (Hiya)
4. Imitation (Gaya gaya)

WORK VALUES

MAN IS SUCCESSFUL IN HIS WORK IF HE IS ABLE TO SERVE

(ANG TAO AY MATAGUMPAY SA KANYANG TRABAHO KUNG SIYA AY MAKAKAPAGLINGKOD)

WHAT IS WORK? (ANO ANG TRABAHO?)

Webster gives us the following definitions of work:

- continuous application of energy towards an end (i.e. to chop onions)
(patuloy-tuloy na paggamit ng enerhiya hanggang sa katapusan (halimbawa: ang pagtadtad ng sibuyas))
- a task or a duty that is one's means of livelihood (food server)
(isang gawain o isang tungkulin na paraan ng pangkabuhayan (serbidor ng pagkain))
- mental and physical activity or effort to produce something (to set a table)
(pangkaisipan at pisikal na aktibidad o pagsisikap upang gumawa ng isang bagay (pag-ayos ng lamesa))
- profession, job, labor, employment, toil
(propesyon, trabaho, trabaho, trabaho, mabigat na trabaho)

But it is very important to remember that a person will be successful in his work only if he is able to serve. This includes:

(Ngunit ito ay napakahalaga upang tandaan na ang isang tao ay magiging matagumpay sa kanyang gawain kung siya ay maaring maglingkod. Kabilang dito ang:)

- WORK as a SERVICE to God by offering Him one's work.
(TRABAHO bilang isang SERBISYO sa Diyos sa pamamagitan ng pag-alay ng ating trabaho sa Kanya.)
- WORK as a SERVICE to oneself by earning one's keep and developing oneself.
(TRABAHO bilang isang SERBISYO sa sarili sa pamamagitan ng pag-iipon ng mga natatanggap at pagbuo ng sarili.)

- WORK as a SERVICE to others and the COMPANY by producing highest quality products and services and fostering growth.

(TRABAHO bilang isang SERBISYO sa iba at sa Kumpanya sa pamamagitan ng paggawa ng pinakamataas na kalidad ng mga produkto at serbisyo at pagkandili ng paglago.)

A person will be successful in his work if he does what is expected of him through his work, and in doing so he is perfecting himself as a human being.

(Ang isang tao ay magiging matagumpay sa kanyang trabaho kung siya ay gumagawa sa kung ano ang inaasahan sa kanya sa pamamagitan ng kanyang trabaho, at dahil nito pinapabuti niya ang kanyang sarili bilang isang tao.)

SEEING THE VALUE OF YOUR WORK (PAGTANAW NG KAHALAGAHAN SATRABAHO)

- When we see our work as an important part in a larger picture of life, we find greater meaning in it.
(Kapag nakikita natin ang ating trabaho bilang isang mahalagang bahagi sa ating buhay, nakikita natin ang mas higit na kahulugan sa mga ito.)
- If we think work is important, it will matter because we will care very much for it.
(Kung iisipin natin na ang trabaho ay mahalaga, magkakaroon ito ng kahalagahan dahil iniintindi natin ito.)
- How we see our work in our mind is how important it will become in the world's eyes.
(Kung paano natin nauunawaan ang ating trabaho ay ganun din ang pananaw ng mga tao.)
- The most joyful laborers are those who see the value of their work, those who know that even if they're not company presidents or famous or rich, their work counts in this world.
(Ang pinaka masayang mga manggagawa ay mga taong nakikita ang halaga ng kanilang trabaho, mga manggagawang kahit alam nila na hindi sila presidente ng kumpanya o sikat o mayaman, ang kanilang gawain ay nagbibilang sa mundo na ito.)
- See the value of your work and your work will make you happy.
(Tingnan ang halaga ng iyong trabaho at ang iyong trabaho ang magpapasaya sayo.)

WORK AS A SERVICE TO GOD BY OFFERING UP ONE'S WORK

(TRABAHO BILANG SERBISYO SA DIYOS SA PAMAMAGITAN NG PAG-AALAY NG TRABAHO)

- Man is called by God to work, to MAKE, to DO, to continue God's work of creation and to offer up his work to God.
(Ang tao ay tinawag ng Diyos para kumilos, para GUMAWA, para TUMUPAD, para ipagpatuloy ang Gawain ng mga nilikha ng Diyos at para ihandog sa Diyos ang gaging gawain.)
- Any type of work, mental or manual, for as long as it is well done, can be offered to God and is worthwhile.
(Kahit anumang uri ng trabaho, pangkaisipan o manual, basta ginagawa ito ng maayos, ay maaaring ialay sa Dios at ito ay kapaki-pakinabang.)
- A person is successful in his work as long as it is honest and well-done and is offered to God.
(Ang isang tao ay matagumpay sa kanyang trabaho basta ito ay tapat at maayos at ito ay iniaalay sa Dios.)
- One has to aim not only at being successful or good at work but the MOST successful or the BEST worker because we offer our work to God and serve others as best as we can
(Kailangan na maging layunin natin na hindi lamang sa pagiging matagumpay o mabuti sa trabaho kundi ang PINAKA matagumpay o ang PINAKAMAGALING na manggagawaay ay dahil inialay natin ang ating trabaho sa Diyos at maglingkod sa iba sa abot ng ating makakaya.)